

**Ryszard Grygiel, Andrzej
Pelisiak, Małgorzata
Rybicka, Krzysztof Gowin, Bogusław
Maryniak**

**Brześć Kujawski, woj. włocławskie.
Stanowisko 4**

Informator Archeologiczny : badania 15, 27-29

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BIALCZ STARY, gm. Śmigiel
woj. leszczyńskie
Stanowisko 4

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury
Materialnej
Zakład Archeologii Wielko-
polski w Poznaniu

Badania prowadzili doc. dr hab. Tadeusz Wiślański i dr Lech Czerniak /autor sprawozdania/. Finansował IHKM PAN i WKZ Leszno. Trzeci sezon badań. Osady kultury późnej ceramiki wstęgowej /"lendzielskiej"/ z faz Ib-III, kultury pucharów lejkatych z faz III-IV, kultury amfor kulistych z fazy III, kultury łużyckiej z Ha C/D, kultury przeworskiej z przełomu er, średniowiecza - XV-XVI w., cmentarzysko z I/II okresu epoki brązu.

Celem badań było dalsze szczegółowe rozpoznanie części centralnej stanowiska oraz sondażowe pozostałości, głównie wyższych partii stoku doliny. W części centralnej zbadano powierzchnię 170 m². Odkryto 34 silnie skupione jamy gliniankowe kultury późnej ceramiki wstęgowej z fazy III oraz 10 /stratygraficznie wyraźnie młodszych/ bardzo płytkich jam gospodarczych, 2 paleniska i fragment /9 m długości/ chaty słupowej kultury pucharów lejkatych z fazy III-IV. Ponadto w warstwie ornej i w stropie warstwy kulturowej znaleziono pojedyncze fragmenty ceramiki kultury amfor kulistych, łużyckiej i przeworskiej.

Sondażami /5/ zbadano łącznie powierzchnię 130 m². Trzy z nich zlokalizowano na południowy wschód od wykopu głównego w odległości 70, 115 i 190 m. Nie stwierdzono w nich śladów osadnictwa neolitycznego. Odkryto natomiast: 1/ grób "wannowy" zbudowany z kamieni, zawierający fragment szkieletu ludzkiego i naczynie z I/II okresu epoki brązu, 2/ fragment bliżej nieokreślonej budowli z XV-XVI w. Pozostałe dwa sondaże zlokalizowano około 230 m na południowy zachód od wykopu głównego na analogicznej wysokości w stosunku do dna doliny. Odkryto tu dalsze ślady osadnictwa kultury późnej ceramiki wstęgowej: 1/ jamę gospodarczą z fazy IIa o bogatej zawartości ceramiki i krzemienia oraz 2/ bardzo rozległy obiekt /późziemiankę?/ z fazy II-III, który zabezpieczono pozostawiając do eksploracji w przyszłym sezonie.

Badania będą kontynuowane.

BRZEŚĆ KUJAWSKI
woj. włocławskie
Stanowisko 4

Muzeum Archeologiczne
i Etnograficzne w Łodzi

Badania prowadził dr Ryszard Grygiel /autor
sprawozdania/ przy udziale mgr. Andrzeja Pelisiaka,

Małgorzaty Rybickiej, Krzysztofa Gowina i Bogusława Maryniaka. Finansowali: WKZ we Włocławku, Urząd Miasta i Gminy w Brześciu Kujawskim oraz Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi. Kontynuacja badań z lat 1934-1939, 1952, 1976-1980, Osada kultury ceramiki wstęgowej rytej, osada i cmentarzysko grupy brzesko-kujawskiej kultury lendzielskiej, ślady osadnictwa kultury pucharów lejkowatych, kultury amfor kulistych i kultury ceramiki sznurowej z późnego neolitu oraz kultury trzcinieckiej z wczesnego okresu epoki brązu, osada kultury grobów kłoszowych z wczesnego okresu lateńskiego i kultury przeworskiej ze środkowego okresu lateńskiego, ślady osadnictwa kultury przeworskiej z późnego okresu rzymskiego i średniowiecza /XIV w./.

Badania kontynuowano w północnej części stanowiska. Stwierdzono prawie całkowity zanik warstwy kulturowej, której największą miąższość obserwowano dotychczas w szczytowej partii stanowiska. Przebadano obszar 950 m², na którym dominowała problematyka neolityczna.

Uchwycono północną granicę zasięgu osady kultury ceramiki wstęgowej rytej, której pojedyncze fragmenty naczyń wystąpiły luźno w warstwie humusu i obiektach kultur późniejszych.

Odkrycie dwóch grobów grupy brzesko-kujawskiej kultury lendzielskiej, potwierdziło przypuszczenia o kontynuacji zabudowy mieszkalnej na północnej części stoku wzniesienia, na którym położone jest stanowisko 4. Odsłonięto w tym miejscu kolejną chatę trapezową oznaczoną numerem 56 /wymiały 25 x 8 x 3 m/ oraz dalsze trzy groby, które wraz z bogato wyposażonym grobem kobiecym z badań ubiegłorocznych, tworzą rodzaj małego cmentarzyska. Nowoodkryte groby wyposażone były w ceramikę, ozdoby z miedzi i naszyjnik z zębów zwierzęcych. Rowy fundamentowe chaty trapezowatej miały wyjątkowo czytelny przebieg dzięki dużej ilości polepy, występującej na całym przebiegu ich długości. W profilach ścian rowów stwierdzono dużej miąższości / do 1 metra/ warstwę pożarową, skąd wydobyto wyraźnie zachowane odciski konstrukcji słupów i plecionki. Na podstawie spalonych belek w warstwie polepy udało się prześledzić pełną konstrukcję budowy ścianki działowej chaty. Całość obserwacji pozwala na pełną rekonstrukcję budowy ścian chaty - włącznie z zewnętrznym obmazywaniem i pobiałem. Z zachowanych obiektów gospodarczych, otaczających chatę, należy wymienić przede wszystkim pracownię krzemieniarską, związaną z obróbką skóry. Obok wydobytych kości zwierzęcych, noszących ślady nacięć /szczególnie na czaszkach/, pozyskano liczny materiał krzemienisty o odrębnym charakterze instrumentarium narzędziowego, w którym wyróżniono szereg wielokrotnych składanek, w tym również półsurowca, z którego

wykonane są narzędzia. Z tzw. obiektów gliniankowych pochodzi duża ilość ceramiki, krzemieni i zalszczonych form narzędzi kamiennych.

Śladowo została odnotowana obecność, głównie przez fragmenty naczyń i pojedyncze, płytkie objekty: kultur pucharów lejkowatych, amfor kulistych i ceramiki sznurowej, z późnego okresu neolitu. Również z kulturą trzciniacką wiążą się pojedyncze fragmenty naczyń.

Bogato reprezentowane jest osadnictwo z okresu lateńskiego, w tym szczególnie ze środkowego odcinka jego rozwoju, wyznaczającego w materiałach brzeskich genezę kultury przeworskiej. Z tym okresem i kulturą związanych jest 10 jam gospodarczych, w tym obiekt o charakterze mieszkalnym /półziemianka ?/, o wymiarach 7 x 10 m i głębokości do 2 m, skąd pochodzi duża ilość rzadkich form ceramicznych oraz ozdoby i narzędzia z kości zwierzęcych.

Ślady osadnictwa kultury przeworskiej w późnym okresie rzymskim potwierdzają nieliczne fragmenty naczyń, luźno znalezione w warstwie.

Materiały średniowieczne datowane na XIV wiek /ceramika, sierp żelazny/, wyznaczają końcowy etap osadnictwa w obrębie smętowskiego półwyspu, odkąd tereny te zajmowały wyłącznie pola uprawne.

Materiały z badań przechowywane są w zbiorach MAE w Łodzi.

Badania będą kontynuowane.

CZERNICZYN, gm. Hrubieszów
woj. zamojskie
Stanowisko 3

Uniwersytet im. Marii Curie-
Sklodowskiej w Lublinie

Badania prowadził mgr Andrzej Kokowski. Finansował Urząd Wojewódzki w Zamościu. Pierwszy sezon badań. Cmentarzysko kultury strzyżowskiej. Osada wczesnośredniowieczna z XII-XIII w.

W trakcie badań powierzchniowych uzyskano informacje o przypadkowym odkopaniu w dwóch odległych od siebie miejscach grobów wyposażonych w naczynia, topory kamienne i sztylety krzemienne. W trakcie wspomnianych badań odkryto na powierzchni jeszcze jeden wyorany grób z analogicznym wyposażeniem. Stanowiska leżą w górnej partii stoku i na krawędzi dolinki niewielkiego cieku wpływającego do Bugu - po jego południowej stronie i noszą numerację: 3, 4 i 7.

W bieżącym sezonie przystąpiono wstępnie do badań ratowniczych na stanowisku nr 3, w miejscu zagęszczenia znalezisk wyorywanych kości